ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 577. ISTUNGJÄRK, 22.3.2023–23.3.2023

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Noorte tegevuskava ELi välistegevuses 2022–2027“

(omaalgatuslik arvamus)

(2023/C 184/02)

Raportöör: **Michael McLOUGHLIN**

Kaasraportöör: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Täiskogu otsus	22.9.2022
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
	omaalgatuslik arvamus
Vastutav sektsioon	välissuhete sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	6.3.2023
Vastuvõtmine täiskogus	22.3.2023
Täiskogu istungjärk nr	577
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	157/0/1

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab küll heameelt ELi välistegevuses noorte tegevuskava loomise üle, kuid juhib tähelepanu sellele, et raskusi võib tekkida selle kasutuselevõtul ja elluviimisel, mis vajavad kontrolli ja järelevalvet. Komitee väljendab soovi osaleda aktiivselt noorte tegevuskava rakendamisel.

1.2. Komitee on seisukohal, et nii Euroopa Komisjoni kui ka ELi delegatsioonide jaoks on ELi ja kogu maailma noorteorganisatsioonide teadmised ja kogemused oluline ressurss tegevuskava elluviimisel. Samuti leiab komitee, et kõigile noortega tegelevatele ELi töötajatele tuleks anda põhiteadmised sellistes küsimustes nagu noortesõbralikud ruumid, konsulteerimisoskused ja noorte töömeetodid.

1.3. Komitee soovib, et rakendamise käigus pööratakse pidevalt tähelepanu kõige tõrjutumatele noortele, sealhulgas puuetega noortele, ning et kogu juhtimistegevust saadaks samasugune keskendumine noorte toetamisele rohujuuretasandil, kohalikes kogukondades. Juhtimis- ja osalusprotsessid tuleks kavandada nii, et oleks tagatud rohujuuretasandi kaasamine ja alt üles suunatud protsessid, et kujundada igapäevaeluga kursis olevaid juhte.

1.4. Komitee rõhutab, et andmete kogumine ja seire on noorte tegevuskava elluviimise üks põhiraskus. Vaja on korrapärast aruandlust Euroopa Komisjoni, Euroopa välisteenistuse, asjaomaste rahastatavate ametite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide poolt. See oleks kooskõlas Euroopa Komisjoni hiljuti korraldatud noori käsitlevate rahvusvaheliste andmete kaardistamise ja puudujääkide analüüsiga ([1]).

1.5. Komitee tunnustab ja soodustab seoseid ÜRO ja selle asutuste tööga kõnealuses valdkonnas, eelkõige mis puudutab noorte, rahu ja julgeoleku tegevuskava ning mis tahes koostoimet ÜRO Lapse Õiguste Komiteega.

1.6. Komitee leiab, et peamised ELi noortepoliitika meetmed, nagu Erasmus+ ja noortegarantii, võivad olla kasulikud noorte kaasamise ja noortepoliitika töös. Selliste struktuuride kasutamisel tuleks tähelepanu pöörata taotlusmenetluste sõltumatusele ja sellistele küsimustele nagu viisad ja keeled.

1.7. Komitee soovitab Euroopa Liidu Nõukogul julgustada ELi liikmesriike koostama oma kavad, mis keskenduvad noorte tegevuskavaga sarnastele küsimustele, ning tegutsema partnerluses kodanikuühiskonnaga, eelkõige noorteorganisatsioonidega. Lisaks tuleks tugineda ELi liikmesriikide ja sihtriikide olemasolevatele sidemetele ja kodanikuühiskonna partnerlustele ning neid tugevdada, eelkõige noorteorganisatsioonide vahel.

1.8. Samuti soovitab komitee julgustada sihtriike looma oma konkreetse noortepoliitika ja riiklikud noortenõukogud või samaväärsed asutused ning anda neile selleks vahendid. Komisjon peaks aga sihtriikide toetamisel juhinduma inimõiguste põhimõtetest.

1.9. Komitee leiab, et tuleks luua seosed noorte tegevuskava ja Euroopa oskusteaasta vahel, et parterriigid seaksid selle töö esiplaanile.

1.10. Komitee on seisukohal, et haridusmeetmete keskmes peaks olema võrdõiguslikkus, eelkõige tüdrukute kaitse, ning et strateegiad peaksid tagama nende kaasamise, kelleni on kõige raskem jõuda. Kõik stipendiumivõimalused peaksid olema avatud ja läbipaistvad ning järgima sihipäraseid meetodeid, et julgustada neid, kelleni on kõige raskem jõuda.

1.11. Komitee on veendunud, et edendada tuleks kodanike osalemist kõigis kodanikuühiskonna organisatsioonides, nagu noorterühmad, ametiühingud ja noorte ettevõtjate ühendused.

1.12. Komitee leiab, et uurida tuleb ELi kaubanduspoliitika mõju noortele ja seoseid nendega, eelkõige kaubanduse ja kestlikkuse peatükkide ning majanduspartnerluslepingute raames.

1.13. Komitee soovitab Euroopa Komisjoni uuringust lähtudes töötada välistegevuses noortega koostöö tegemiseks välja konkreetsed kogukonnapõhised vaimse tervise teenused noortele ning nii kvantitatiivsete tulemuste kui ka vaimse tervise kvalitatiivse parandamise eesmärgid.

1.14. Komitee leiab, et noorte tegevuskava üks oluline osa peaks olema võitlus lapstööjõu kasutamise vastu, et lapstööjõu kasutamine jääks 21. sajandil lõpuks ajalukku.

2. **Taustteave: Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee asjaomane tegevus**

2.1. 2018. aasta oktoobris võttis komitee vastu arvamuse ELi uue noortestrateegia kohta, ([2]) rõhutades vajadust järgida noorteküsimuses valdkonnaülest lähenemisviisi ning pöörata rohkem tähelepanu tööhõivele, vaimsele tervisele, võrdõiguslikkusele ja haridusele. Samuti rõhutati arvamuses sellega seoses ELi välistegevuse meetmete tähtsust.

([1]) Kalantaryan, S., McMahon, S. ja Ueffing, P., „Youth in external action“, JRC130554, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2022.

([2]) ELT C 62, 15.2.2019, lk 142.

2.2. 2020. aasta septembris võttis komitee vastu arvamuse „Noorte struktureeritud kaasamine ELi otsustusprotsessi kliima ja kestlikkuse valdkonnas“ ([3]). Ka selles kutsuti üles looma noorte kliima ja kestlikkuse ümarlaudu, sealhulgas määrama noorte delegaadi ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi kohtumistel osalevasse ELi ametlikku delegatsiooni ning kaasama noorte hääled kliimat ja kestlikkust käsitlevate komitee arvamuste koostamisse.

2.3. 2022. aasta juulis vastu võetud arvamuses „Lääne-Balkani riikide noortepoliitika kui osa Lääne-Balkani innovatsioonikavast“ ([4]) kutsus komitee Lääne-Balkani riikide valitsusi üles järgima ELi peamisi noortepoliitika dokumente ja investeerima rohkem tõenduspõhisesse noortepoliitikasse, millega käsitletakse noorte arengu probleeme, tagades piisavad ja läbipaistvad eelarveeraldised.

2.4. Komiteel on ainulaadne positsioon hõlbustada koostööd noortevõrgustikega. Komitee lõi Euroopa noorteaasta koordineerimisrühma, millele anti volitused tugevdada nii Euroopa noorteaasta ajal kui ka pärast seda koostööd noorteorganisatsioonide ja noortega ning teha koostööd teiste ELi institutsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, et tagada noorte parem valdkonnaülene integreerimine nende igapäevategevusse. 2022. aasta septembris võttis komitee vastu arvamuse „ELi noortetest“, ([5]) milles taotles struktureeritumat, sisukamat ja sihipärasemat noorte osalust.

3. **Üldised märkused noorte tegevuskava kohta**

3.1. Komitee väljendab suurt heameelt ühisteatise „Noorte tegevuskava ELi välistegevuses 2022–2027“ (Youth Action Plan (YAP) in EU external action 2022 – 2027) üle, mis on oluline samm välistegevuses ja noortepoliitikas, tunnistades nende kahe võimalikku koostoimet, mida oleks tulnud teha juba ammu. Lisaks näitab selline sündmus Euroopa noorteaasta raames ka seda, et noored ja noorte elud on tähtsad kõigis poliitikavaldkondades ning et selle rühmaga tuleb arvestada kogu poliitilises töös, mitte ainult nn traditsiooniliselt noortega seotud valdkondades.

3.2. Sõda Ukrainas avaldab jätkuvalt ränka mõju tsiviilisikutele, eelkõige lastele, teismelistele ja noortele. Nii Ukrainas kui ka muudes konfliktidest mõjutatud maailma piirkondades peaks noorte tegevuskava keskmes olema eesmärk suurendada noorte vastupanuvõimet, toetada noorte kodanikuaktiivsust ja võimestada neid olema oma kogukondades muutuste elluviijad, pidades eelkõige silmas konfliktijärgset taastumist.

3.3. Teatises võetakse asjakohaselt arvesse ka COVID-19-järgset maailma ning tunnistatakse, et noored, nende haridus ja liikumisvabadus said kriisi ajal kõige rohkem kannatada. Seda tunnistatakse küll Euroopas, kuid maailmas, eriti arengumaades ja ebakindlates riikides, on COVID-19 pandeemia mõjule noorte seas pööratud vähem tähelepanu.

3.4. Sisuliselt toetab komitee põhimõtet, et kõiki noortega seotud sisepoliitilisi meetmeid peaks olema võimalik üle kanda meie välissuhetesse, võttes arvesse konkreetset kohalikku/piirkondlikku konteksti, milles välistegevus toimub. Seda arvesse võttes on komitee seda meelt, et ELi poliitikameetmete noortetesti võiks soovitada ka noorte tegevuskava elluviijatele.

3.5. Komitee tunneb heameelt ka asjaolu üle, et noorte tegevuskava tugineb Euroopa sotsiaalõiguste sambale ning ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavale, milles rõhutatakse, et noored peavad võrdselt, täielikult ja sisuliselt osalema avalikus ja poliitilises elus. Kuigi noored on muutuste esirinnas, on nad siiski liiga sageli alaesindatud, mis on vastuolus nende põhiõigustega. Komitee hindab noorte tegevuskava suuri eesmärke ja selget keskendumist tegutsemisele. Samuti peab komitee oluliseks, et selles tunnistatakse tänapäeva üleilmsete probleemide põlvkondadevahelist mõõdet.

3.6. Teatis koondab kogu olulise poliitilise töö, mis on seotud noortega eri valdkondades. Selle elluviimisel on oluline teostada mõningast üldist järelevalvet, eelkõige seetõttu, et rakendusasutused on erinevad ning asjaomased poliitikameetmed on mitmekesised. See peaks hõlmama ka asutusi, kes vastutavad noorte ja hariduse eest, noorteorganisatsioone ja noori endid, samuti ELi liikmesriikide abiasutusi ja muid riiklikke asutusi, rahastatavaid asutusi ja kodanikuühiskonna organisatsioone. Samuti tuleb tegevuskava elluviimisel arvesse võtta erinevaid asjaomaseid rahastamisallikaid, osalejaid ja näitajaid. Üldiselt on see keeruline, kuid tõhus järelevalvesüsteem tasub end ära ja võib olla ühise poliitika elluviimise mudeliks.

([3]) ELT C 429, 11.12.2020, lk 44.
([4]) ELT C 443, 22.11.2022, lk 44.
([5]) ELT C 486, 21.12.2022, lk 46.

3.7. Peaaegu kõigis välistegevuse valdkondades tuleb parandada noorte kohta andmete kogumist. Noorte tegevuskava elluviimisel tuleb keskenduda sellele keerulisele valdkonnale, nagu tunnistati Euroopa Komisjoni hiljuti korraldatud noori käsitlevate rahvusvaheliste andmete kaardistamise ja puudujääkide analüüsiga. Väljundite ja tulemuste liigendamine ning iga programmi või algatuse täpse panuse väljatoomine võib osutuda keeruliseks. Seepärast vajavad kõik noortega seotud meetmed pikaajalist analüüsi.

3.8. EL ja kõik selle institutsioonid peaks tegema koostööd Ühendkuningriigiga, tagamaks et programmi „Erasmus+" ja kõigi muude koostöövormide raames toimuva koostöö ja kultuuridevahelise õppimise vaim ja saadud kogemused ei läheks selle riigi noorte ja noorteorganisatsioonide jaoks kaotsi. Tuleks uurida kõiki võimalusi, kuidas kasutada kõige paremini ära Ühendkuningriigi kodanikuühiskonna organisatsioonidega suhete taastamise potentsiaali, ning samuti kuidas kavandada ja edendada uusi suhteid ([6]).

Juhtroll ja osalemine

3.9. Noorte tegevuskavas keskendutakse olulisel määral noorte juhtrollile ja osalemisele. See on tervitatav ja igati kooskõlas noortega tehtava töö parimate tavadega. Komitee leiab aga, et sellise kontseptsiooni edasiseks rakendamiseks ELi välistegevuses on vaja väga põhjalikku ja arutelupõhist käsitlust. Hoolimata suurtest jõupingutustest on isegi ELis ja selle liikmesriikides reaalse osaluse saavutamiseni minna veel pikk tee. Noorte juhtroll tuleneb üldiselt heast rohujuuretasandi tööst toetavas keskkonnas. See omakorda kujundab välja noori, kes julgevad oma arvamust avaldada, tuginedes sidemetele oma eakaaslastega ja kogemustele kohalikes küsimustes, nagu keskkond, transport, haridus, vaimne tervis, sotsiaalabi ja palju muud. Seda tööd hõlbustavad sageli kodanikuühiskonna organisatsioonid. Komitee loodab, et kodanikuühiskonda ning inimõigusi ja demokraatiat käsitlevad temaatilised programmid keskenduvad nendele vajadustele.

3.10. Seega peavad selles valdkonnas heade tavade loomiseks olema täidetud mitmed asjakohased tingimused. Programmi „Erasmus+" eesmärk on endiselt seada esikohale vähemate võimalustega noored, tunnistades, et juhtival programmil on selles valdkonnas veel palju ära teha. Inimestevaheliste kontaktide ja liikuvuse valdkonnas on osalejatele sujuva kogemuse tagamisel otsustav roll haldusaspektidel, näiteks viisadel, ning siin on vaja ühist lähenemisviisi. Nende probleemidega tegelemine arengumaades, ebakindlates või isegi totalitaarsetes riikides on loomulikult veelgi raskem. Lõppkokkuvõttes peab kogu planeeritud juhtrolli ja osaluse edendamise töö põhinema rohujuuretasandi ja kogukonnapõhisel kogemusel.

3.11. Tuleb olla ettevaatlik, et mitte pöörata seda protsessi ümber, töötades nn juhtidega selleks esmajärjekorras rohujuuretasandilt reaalset tuge saamata. Rahastajad ja rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid ei saa seda juhtrolli luua ning tagada tuleb kvaliteetsed seosed rohujuuretasandil. Seepärast on meil vaja läbipaistvat valikut, avatud ja kaasavaid meetodeid ning kaitsemeetmeid kaaperdamise vastu riikide ja teiste osalejate poolt, eelkõige ebakindlates riikides. Kaasamis-, osalemis- ja juhtimisoskused on üliolulised ning meie lähenemisviis peab looma taristu, et see tegelikkuseks muuta. Lühiajalistele projektipõhistele lähenemisviisidele tuleb eelistada noorteorganisatsioonide ja kodanikuühiskonna pikaajalist toetamist. Noorte juhtide kaasamine eeldab ka strateegiaid, kuidas tegeleda selle pidevalt muutuva inimrühmaga, sest selle liikmed on ajutised, nad kasvavad ja arenevad ning neil tekib mingil ajal vajadus või tahtmine edasi liikuda.

3.12. Kohapeal tegutsevatele rohujuuretasandi organisatsioonidele tuleks pakkuda sisukat toetust, et nad saaksid sisemiselt areneda ja kohalikes kogukondades olulisteks osalejateks kujuneda. Komitee loodab, et seda küsimust käsitletakse platvormi Youth Sounding Board töös asjaomaste rahvusvaheliste partnerlustega ning arenguteemalise poliitikafoorumi alla kuuluval noorteorganisatsioonidega peetava dialoogi platvormil. Lisaks võib ametiühingute ja nende noorteorganisatsioonide toetamine julgustada noori oma töökohal demokraatlikult osalema ja abistada neid selles. Riiklikud noortenõukogud võivad pakkuda head taristut, millele tuginedes otsustada, kellega partnerriikides koostööd teha, tingimusel et nad on sõltumatud. Samuti võivad seda pakkuda sellised algatused nagu Big 6 Youth Organisations Global Youth Mobilisation ([7]).

([6]) Teabearuanne „ELi ja Ühendkuningriigi väljaastumislepingu, sealhulgas Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli rakendamine".
([7]) https://globalyouthmobilization.org/.

Tegevuskava elluviimise meetodid

3.13. Noorte tegevuskavas on märkimisväärseid ja teretulnud viiteid programmile „Erasmus+“. Sellega seoses välditakse teatises nö jalgratta uuesti leiutamist. Programmi struktuure ja protsesse saab ja tuleb asjakohasel juhul kasutada meie välissuhetes. Tegevuskava elluviimisel võib olla kasulik eristada programmi allosasid, nagu noored, koolid, kutseharidus ja -õpe ning kolmanda taseme haridus. Tuleb kõrvaldada takistused, nagu viisad, puudulik rahastamine ja keelebarjäärid, ning tegevuskava elluviimisel tuleb keskenduda vastastikusele õppimisele, oskuste arendamisele ja kogemuste omandamisele. Kui kasutatakse riiklikke asutusi, tuleks neid hoolikalt kontrollida, et tagada kodanikuühiskonna osalejatega arvestamine ja nende sõltumatus.

3.14. Esmakutseõpe suurendab tulevikus noorte tööalast konkurentsivõimet ja nende osalemist elukestvas õppes. Kutsehariduse ja -õppe meetmed ja head tavad toetavad mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noored) sotsiaalset kaasamist ja tööturule integreerimist.

3.15. Teatises luuakse kasulikud seosed ELi välistegevuse ja lapse õiguste vahel. Selles valdkonnas töötas EL hiljuti välja strateegia. Noorte tegevuskava elluviimisel oleks kasulik ka tihedam seos ÜRO 1989. aasta lapse õiguste konventsiooniga, kasutades näiteks Genfi komitee aruandeid riikide kohta. Paljud noored on alla 18-aastased ja ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtted võivad olla siin suunisteks, kuid ELi noorsootöö ulatub sellest vanusest kaugemale. Me ei peaks alati käsitama 18. eluaastat kui automaatset eraldavat vanusepiiri.

3.16. Noorte tegevuskava rakendamiseks riiklikul, piirkondlikul ja mitmepoolsel tasandil tuleb kohaldada Euroopa tiimi meetodit. EL peaks seega kohanema eri piirkondade konkreetsete vajaduste ja oludega. Komitee leiab, et oleks kasulik, kui partnerlused aitaksid täita noori puudutavaid teadmiste- ja andmelünki, eelkõige neid, mis on seotud selliste prioriteetsete valdkondadega nagu digioskuste arendamine, kliimamuutused ja roheline kokkulepe. Komiteele pakub lähikuudel huvi see, kuidas neid erilaadseid meetmeid rakendatakse, ja ta on valmis andma oma panuse.

3.17. Komitee oleks soovinud, et noorte tegevuskava konsultatsiooniprotsessi käigus oleks laekunud rohkem vastuseid ja et need oleksid kõnealust inimrühma paremini esindanud. See näitab, et noortele tuleb anda kogu asjakohane teave oluliste teemade kohta, et neil oleks võimalik teha teadlikke otsuseid ning anda täpne ja sisukas panus poliitika kujundamisse. Siinkohal võivad teavet anda sellised vahendid nagu Euroopa noorte teavitamise ja nõustamise (ERYICA) kvaliteedimärgis.

4. **Konkreetsed märkused noorte tegevuskava osade kohta**

4.1. Noorte tegevuskava sätetesse on koondatud paljud käimasolevad tegevused ning nende rakendamine saab olema väga keeruline, eriti COVID-19 pandeemia järel. Juurdepääs haridusele ja sooline võrdõiguslikkus on kriitilise tähtsusega ning selles valdkonnas on tehtud edusamme.

Haridus

4.2. Noorte tegevuskava elluviimisel on vaja tugevat seost Euroopa oskusteaastaga. Komitee juhib tähelepanu sellele, et tuleb arvesse võtta oskuste arendamise tähtsust, eeskätt kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise ning ringmajanduse, vaimse ja füüsilise tervise, seksuaal- ja reproduktiivtervise ning õiguste valdkonnas, muu hulgas ka noorte ümber- ja täiendusõppes ([8]). Sotsiaalse ja kodanikuühiskonna dialoogi roll on väga oluline ning seda tuleb tugevdada.

4.3. Hariduse vallas osaleb arvukalt sidusrühmi, mistõttu on vaja selgeid eesmärke ja mõõtmisi. Tuleb kindlasti teha pidevaid jõupingutusi nende nimel, kelleni on kõige raskem jõuda, eelkõige kõige vaesemates ja ebakindlamates riikides. Kohustus eraldada 10 % Euroopa Komisjoni naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ vahenditest ja humanitaarabi eelarvest on teretulnud ning komitee sooviks näha asjaomaseid kohustusi ka teistelt ametitelt ja riikidelt. Pikaajalised lahendused hariduse vallas peavad tulema sihtriikide valitsustelt ning kohalikel kodanikuühiskonna organisatsioonidel peaks olema selles oluline roll. Rahvusvaheline kogukond ei saa pikas perspektiivis olla peamine osaleja. Komitee loodab, et teadmisi ümberkujundava hariduse tippkohtumine suudab selles osas edusamme tuua.

([8]) ELT C 100, 16.3.2023, lk 38.

4.4. Stipendiume ja usaldusfonde käsitlevad sätted on teretulnud, kuid me peame pöörama tähelepanu valiku tegemise küsimusele ja tagama kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamise. On oluline, et nende võimaluste loomisel loodaks akadeemilistes programmides osalejate valimiseks läbipaistvad, õiglased ja kaasavad menetlused, seades esmatähtsale kohale piiratumate võimalustega isikute juurdepääsu.

4.5. Inimkapitali väärtuse maksimeerimine on oluline konkurentsivõime suurendamiseks ja töötuse vähendamiseks, tagades samal ajal kooskõla kestliku arenguga. Selleks on vaja töötajaid, kellel on mitmesugused valdkonnaülesed oskused ja kes on kohanemisvõimelised. Haridus- ja koolituspoliitika tuleb välja töötada ja ellu viia tihedas koostöös sotsiaalpartneritega ning keskenduda selles pigem oskustele kui kvalifikatsioonile. See aitab vähendada oskuste mittevastavust tööturu vajadustele.

Noorteorganisatsioonid

4.6. Teatises on noorte kaasamiseks nimetatud mitut foorumit ja organit. Arenguteemalise poliitikafoorumi platvorm on teretulnud, kui see tagab rohujuuretasandi sidemed noorteorganisatsioonidega, mis on sõltumatud, omaalgatuslikult moodustatud ja ideaaljuhul noorte juhitud.

4.7. Tervitatav on asjaolu, et teatises mainitakse noorteorganisatsioonide kaasamist. Noorte tegevuskava rakendamise seisukohalt oleks kasulik arvesse võtta ELis tehtava noorsootöö erinevaid mudeleid. See tava võib olla sama asjakohane kui noorte hääl, sest see suurendab kõigi noorte suutlikkust kohalikul tasandil ja kujundab omakorda kohalike kogemustega noori juhte. ELi ja Euroopa Nõukogu partnerluse ja noorte vabatahtliku tegevuse kaudu on kasutada märkimisväärseid tõendeid ja mudeleid.

4.8. Noorteorganisatsioonid võivad olla tegevuskava elluviimisel väga suureks ressursiks. ELi liikmesriike tuleks julgustada kaasama oma noortesektor sellesse valdkonda, kasutades selleks riiklikke tegevuskavasid. Peaksime esikohale seadma ELi noorteorganisatsioonide head mudelid ja töö arengu, konfliktide ja inimõiguste valdkonnas, eelistades neid näiteks USA noorte arengu mudelitele, mida kasutatakse arenguriikides ja teistes piirkondades sageli valmislahendusena, mis ei põhine sageli samadel väärtustel. See oleks hästi kooskõlas püüdlustega leida konkreetsetele piirkondadele kohandatud lahendused.

4.9. Haridusega seotud kohustuste täitmine peaks kogukondades, kodanikuühiskonna organisatsioonides ja noorsootöö organisatsioonides hõlmama ka mitteametlikke ja mitteformaalseid süsteeme. UNESCO ja Euroopa Nõukogu määratlused annavad selleks häid suuniseid koos programmi „Erasmus+“ noori käsitleva peatüki raames tehtava tööga. Peame tunnistama, et väljaspool kooli toimuval elukestval ja elu kõiki valdkondi hõlmaval õppimisel on suuri eeliseid.

4.10. Poliitiline dialoog on oluline ja noorte tegevuskava eesmärgid on suured, kuid me ei tohiks jätta tähelepanuta iga riigi noortepoliitikat ja valitsuste kohustusi, samuti vajadust tõelise vabatahtliku sektori ja kodanikuühiskonna järele. Noorte tegevuskava rakendamine peab toetama ka noorsootööpoliitika väljatöötamist, riiklike noortenõukogude või sarnaste organite arendamist ning selliseid meetodeid nagu ELi noortetest ja muud.

4.11. Noorteorganisatsioonidel on juba sidemeid kogu maailmas, nagu näitab võrgustiku Big 6 Youth Organisations töö, ning kõnealuse kava rakendamine peaks neid kaasama, arendama edasi seni tehtud tööd ja olema eeskujuks edasistele algatustele. Samuti peaksime vältima liigset piiramist osalemise küsimustes. Ei ole selge, kas noorte mõjuvõimu suurendamise fondi teemade valimisel kasutati osalusprotsesse. Noored ei pruugi alati valida teemasid, mida teised tähtsaks peavad, seda eelkõige arengumaades või ebakindlates riikides, kus võivad olulisemaks osutuda praktilisemad kaalutlused.

4.12. Noorteorganisatsioonide suutlikkuse suurendamist käsitlevad sätted on väga teretulnud ja nendega peaks kaasnema tõhus toetus rohujuuretasandi liikumiste alustamiseks partnerriikides, kus ELi delegatsioonid võivad etendada olulist rolli kogu maailmas. Selles valdkonnas tuleks vajaduse korral pakkuda partnerlusi ELi organisatsioonidega ja seejuures tööd jälgida. Oluline on hõlbustada võrgustike loomist ja tugevdamist nii ELi kui ka kolmandate riikide organisatsioonidega.

Tegevuskava tõhus elluviimine

4.13. Sellesse töösse on kaasatud palju osalejaid, poliitikavaldkondi ja rahastamiskanaleid, nagu ELi delegatsioonid, komisjoni eri peadirektoraadid, Euroopa välisteenistus, Euroopa Liidu Nõukogu ja liikmesriigid ning mitmesugused abieelarved. Noorte tegevuskava rakendamine peab tagama selguse ja asjakohase valdkondadevahelise koostöö, et lõpptulemuseks oleks ulatuslik keskendumine sihtrühmale, tagades samal ajal piisava eelarve.

4.14. Kontaktide loomise kontseptsioonid saavad tugineda olemasolevale tööle ning võtta eeskuju mestimisest ja muudest programmi „Erasmus+" (noorte)algatustest. Samuti võivad programmi „Erasmus+" noorte osaluse projektid (ilma riikidevahelise mõõtmeta) pakkuda sihtriikidele häid noorteprojektide mudeleid.

4.15. Noored on tulevased juhid ja muutuste eestvedajad ning olulised partnerid kestliku arengu tegevuskava 2030, Pariisi kliimakokkuleppe ja digiülemineku edule kaasaaitamisel. Noorte tegevuskava peaks tagama, et ELi välistegevus suurendab noorte mõjuvõimu poliitilisel, sotsiaalsel ja majanduslikul tasandil. Komitee on valmis oma osa täitma, täites oma kohustust rakendada Euroopa tuleviku konverentsi soovitust tugevdada komitee institutsioonilist rolli ja suurendada tema mõjuvõimu selliste osalusdemokraatia tegevuste vahendaja ja tagajana nagu kodanikuühiskonna organisatsioonidega peetav struktureeritud dialoog ja kodanike paneelarutelud.

4.16. Noorte tegevuskavas esitatud viited täiskasvanuikka üleminekule on tugevad, väga tervitatavad ja kooskõlas ELi noorsootöö väärtustega. Siinkohal on oluline, et noored õpiksid tundma oma õigusi ja kohustusi kodanikena, õpiksid finantskirjaoskust ja võõrkeeli ning mõistaksid meie planeedi kestlikkust ja ettevõtlust. Samuti tunneb komitee heameelt seose üle ÜRO noorte, rahu ja julgeoleku tegevuskavaga ning üleskutse üle teha ÜRO-ga ulatuslikumat koostööd. Noorte tegevuskava elluviimisel peame olema teadlikud sellest, kui kaugel on noored reeglina otsuste tegemisest paljudes valdkondades.

4.17. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 2250 (2015) noorte, rahu ja julgeoleku kohta on oluline vahend noorte kaasamiseks kogu maailmas. Selles määratakse viis peamist tegevussammast: osalemine, kaitse, ennetamine, partnerlused ning võõrandumine ja taasintegreerimine. Selles pöördelise tähtsusega resolutsioonis kutsutakse allakirjutanud pooli üles andma noortele rohkem sõnaõigust otsuste tegemisel kohalikul, riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil ning kaaluma selliste mehhanismide loomist, mis võimaldaksid noortel rahuprotsessides sisukalt osaleda. Tuleks toetada neid, kes soovivad seda tegevuskava kohalikul ja riiklikul tasandil rakendada. Siinkohal looks palju koostoimet seos ja koordineerimine noorte mõjuvõimu suurendamise fondiga.

Sugu

4.18. Komitee leiab, et noorte potentsiaali ärakasutamine ja soolise võrdõiguslikkuse toetamine on kestliku arengu jaoks võtmetähtsusega. ELi välistegevuse eesmärk on suurendada noorte mõjuvõimu poliitilisel, sotsiaalsel ja majanduslikul tasandil ning aidata neil otsuste tegemises ja poliitika kujundamises sisukal ja kaasaval viisil osaleda. Komitee peab äärmiselt oluliseks tütarlaste ja noorte naiste mõjuvõimu suurendamist kestliku arengu tagamiseks ning hindab noorte tegevuskavas sisalduvaid viiteid soolise võrdõiguslikkuse tagamisele ja diskrimineerimise lõpetamisele. Komitee juhib tähelepanu sellele, et noorte tegevuskavast peaksid võrsuma sisukad, strateegilised ja pikaajalised meetmed, millest saavad võrdselt kasu nii noored mehed kui ka naised. See tähendab selliste strateegiate väljatöötamist, mis edendavad soolise võrdõiguslikkuse arvessevõtmist kõigis välistegevuse valdkondades.

4.19. Oluline on suurendada nende noorte, eelkõige noorte naiste arvu, kellel on teadus-, tehnoloogia-, inseneeria- ja matemaatikateadmised (STEM) ja digioskused, ning suurendada tütarlaste huvi STEM-valdkondade vastu juba varakult, toetada neis sektorites tegutsevaid naisettevõtjaid ja naissoost eeskujusid ning investeerida programmidesse, mille eesmärk on suurendada gümnaasiumiastme tütarlaste huvi teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika vastu.

Vaimne tervis

4.20. Teatises esitatud viide vaimsele tervisele on tervitatav ja komitee loodab, et see on noorte tegevuskava elluviimisel olulisel kohal. Kuna tervishoiusüsteemid on nõrgad kogu maailmas, tuleks täpsemalt selgitada selle valdkonna täiustuste nn noortesõbralikumat rakendamist.

Puuetega inimesed

4.21. Komitee leiab lisaks, et sama oluline on viidata teatises puuetega noortele ja see teema peaks olema olulisel kohal ka noorte kaasamise tegevuskava elluviimisel. Puuetega noored on noorte mõjuvõimu suurendamise ja demokraatliku osalemise edendamisel sageli unustatud rühm ning neid tuleks noorte kaasamise tegevuskava rakendamisel arvesse võtta.

Majanduslikud võimalused

4.22. Õiged oskused on noorte tulevaste majanduslike võimaluste jaoks äärmiselt olulised. Ettevõtjad ja idufirmad vajavad toetust, sealhulgas rahastamist ja krediiti, sest ettevõtluses on palju võimalusi, eelkõige digitaalvaldkonnas ja iseäranis arengumaades.

4.23. Majanduslike võimaluste osas on noortegarantii mudel hea näide, mida on võimalik asjakohaselt kohandada, et pakkuda võimalusi NEET-noortele. Inimväärse töö tegevuskava elluviimiseks on vaja töö- ja sotsiaalõiguste alast haridust.

4.24. Noorte tegevuskava ühe osana tuleb käsitleda selliseid küsimusi nagu kaubandus, näiteks vabakaubanduslepingute kestlikkuse peatükkides, ning toetada tuleks kodanikuühiskonna, näiteks noorteorganisatsioonide kaasamist. Noored on endiselt kõige haavatavamad lapstööjõu kasutamise ja muude väärkohtlemise vormide suhtes. Selle olukorra muutmiseks peab võitlus lapstööjõu kasutamise vastu olema noorte tegevuskava üks oluline osa, et lapstööjõu kasutamine jääks 21. sajandil lõpuks ajalukku. Selleks tuleb luua rahalised vahendid, et lapstöötajad ei sõltuks enam oma sissetulekust. Teisest küljest tuleb piirata nende ettevõtete tegutsemist, kes kasutavad oma ülemaailmses tootmisahelas lapstööjõudu.

4.25. Noored on sageli esimesed, kes võtavad Euroopasse ja mujale emigreerumiseks ette ohtlikke teekondi. Tagamaks, et noored ei oleks sunnitud võtma ette ohtlikke ja sageli ebaseaduslikke teekondi üle riigipiiride, peaks noorte tegevuskava hõlmama aktiivset koostööd kolmandate riikidega, et luua humanitaarkoridore ja ümberasustamisprogramme noorte turvaliseks ja seaduslikuks sisenemiseks Euroopasse.

Brüssel, 22. märts 2023

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG